

Fotka ze školního hřiště na Facebooku může prozrazovat příliš

4.9.2023 - Ondřej Šafář, Lucie Mudráková | ESET software

Nadměrné sdílení osobních údajů představuje obrovské riziko pro ochranu soukromí. Týká se to také fotografií a videí sdílených školami, školkami nebo volnočasových aktivit. Už malé děti takto zanechávají digitální stopu, kterou mohou zneužít kyberútočníci. Rodiče souhlasy se sdílením dat dětí často podceňují, varuje bezpečnostní společnost ESET.

V září dostanou všichni rodiče podepsat řadu dokumentů, včetně souhlasů se zpracováním osobních údajů. Nejčastěji požadují školky, školy a organizátoři volnočasových aktivit souhlas s fotografováním a zveřejňováním těchto fotografií. Výslovný souhlas vyžaduje nařízení GDPR (které je součástí české legislativy). Experti varují před podepisováním všech souhlasů bez rozmyslu. I fotografie ze školky může prozrazovat příliš.

„Často se nám zdá, že jediná fotka z prvního školního dne neprozrazuje nic zásadního. Rodiče jsou hrdí a děti se obvykle těší. Opak je pravdou. Na takové fotce může být vidět nejen podoba dítěte, ale také jméno a umístění školy nebo jméno dítěte na jeho prvním sešitě. To je značné množství údajů. V reálném životě jistě apelujete na děti, aby cizím lidem nikdy neříkaly své jméno, kde bydlí nebo kam chodí do školy, ale online to děláme neustále a ani si to neuvědomujeme,“ vysvětluje Vladimíra Žáčková, bezpečnostní specialistka firmy ESET. „Problémem dnešních sociálních sítí je nadměrné sdílení. Ovšem nadměrně sdílet data může i škola nebo trenér sportu. Opatrně bychom měli zveřejňovat cokoli, co jasně říká, kdo jsem – tedy fotografie, jméno, nebo nějaký z těchto údajů ve spojitosti třeba s adresou klubu, školy či kontaktním údajem.“

„Mnoho rodičů se mi svěřuje, že je otázka, jaké souhlasy s focením udělit, trápí. Někteří se setkávají s manipulací, kdy je instituce v podstatě nutí souhlasy podepsat. Jiné trápí, že instituce neudělení souhlasu pro sdílení na sociálních sítích řeší tím, že neumožní dětem se fotit. Tyto děti jsou pak smutné, cítí se vyčleněné, někdy i pláčou. Pro rodiče je velmi náročné vyvážit přání dětí a to, co považují za nejvhodnější z hlediska zachování soukromí rodiny,“ vysvětluje dětská psycholožka Mgr. Kamila Ryšánková.

Podle ní mnoho rodičů nakonec tlaku vedení kroužku či školy nebo dětského smutku ustoupí. Vyloučit dítě z kolektivu kvůli nesouhlasu rodiče není nutné. Řešením může být děti fotit, ale jejich tvář zakrýt, fotografii oříznout nebo tuto konkrétní prostě nesdílet veřejně.

Vzdělávací instituce velmi často sdílí fotografie dětí v uzavřených skupinách a interních dokumentech. V těchto případech je i podle expertů riziko zneužití dat velmi malé.

Největší problém je veřejné sdílení na sociálních sítích, obvykle na profilu dané instituce, která takto propaguje svou činnost.

„Na děti má negativní dopad i fakt, že nemají pod kontrolou, co se o nich zveřejňuje a jaké informace o nich v budoucnosti budou na internetu k dispozici. Každým sdílením na internetu totiž vzniká tzv. digitální stopa. Musíme brát v úvahu, jaké důsledky sdílení může mít a že i nevinná fotka může vyústit třeba v kyberšikanu dítěte nebo zneužití a další šíření jeho fotografií pedofily,“ říká Žáčková.

Dalším rizikem je i následné sdílení, kdy někdo předsílí příspěvek školy na svém profilu nebo si fotografii stáhnou a dál v dobré víře šíří. Mnoho rodičů uvádí do rozpaků právě to, kam až se

fotografie ze školního výletu mohou dostat.

Podle Úřadu pro ochranu osobních údajů je pořizování reportážních fotografií v pořádku a není nutné vyžadovat specifický souhlas zákonných zástupců, ovšem Úřad i občanský zákoník to doporučuje, zejména pokud jde o detailní portréty.

Pokud jde o reportážní účely, je možné připojit i celé jméno dítěte, věk nebo do jaké třídy dochází. Údaje by měly být přiměřené. Takže třeba umístění konkrétních dětí v matematické olympiádě je možné na webové stránky školy dát bez souhlasu rodičů, ovšem pro sociální sítě to neplatí. Ty totiž nakládají s osobními údaji jinak, a navíc profilují dítě, takže pro publikaci na facebookový profil už je souhlas rodiče nutný. V obou případech platí, že na žádost zákonných zástupců dítěte musí škola zveřejněné reportážní foto upravit nebo smazat.

Rodiče mají právo odsouhlasit jakékoliv zpracování údajů dětí, jaké uznají za vhodné (nad rámec zpracování, které instituce provést musí, aby mohla nabízet své služby). Svůj souhlas mohou kdykoli změnit, mohou požádat o vymazání či změnu dat nebo také o přehled těchto údajů.

„Vždy musíte podle zákona rozumět tomu, co instituce s fotkami vašich dětí chce dělat – souhlas by měl být napsaný dostatečně srozumitelně. Je nutné, aby byl pro každý účel zpracování údajů udělený zvláště, a ne pouze jeden univerzální. Stejně tak bych se zeptala, jak mají vyřešené uchovávání údajů, zda jsou data dobře zabezpečena. Už jen z přístupu vedení poznáte, jak je pro ně téma ochrany osobních údajů dětí důležité. Zbytek je na uvážení rodičů,“ doporučuje Žáčková.

„Vysvětlení, proč se dítěte nemá fotit, se bude lišit nejvíce podle věku. U těch nejmenších dětí je to spíš o přijetí emocí: ‚Vím, je ti to líto. Chtěl/a bys za kamarády.‘ A doma zkoušet mluvit o našich důvodech, proč to tak jako rodina máme – ty se můžou lišit. U těch starších už se jde domluvit, víc se s nimi hovoří i o rizicích na sítích. Přijatelnější variantou může být ‚skupinová fotka pro sítě‘ a potom i s dětmi, kde rodiče souhlas nedali, která je čistě pro soukromé účely a do fotoalba,“ radí Ryšánková.

Mladiství mohou udělovat souhlasy v souvislosti se službami informační společnosti (za ty se považují třeba sociální sítě, úložiště, vyhledávače, ale také AI nástroje) dovršením 15 let.

„Proto je velmi důležité s dětmi od malička hovořit o ochraně osobních údajů, protože jako ještě poměrně mladé mají svá data jen a jen ve svých rukou,“ vysvětluje Žáčková. „Otevřít takové téma bývá pro rodiče někdy trochu trapné. Abychom jim aspoň tento krok usnadnili, vytvořili jsme s dalšími odborníky konverzační karty s tematickými otázkami. Najdete je na www.povidejmesi.cz.“

Iniciativu Safer Kids Online zahájila společnost ESET 1. dubna 2022, kdy byla zároveň spuštěna i webová stránka. Následně byly realizovány pilotní projekty. Pro nejmenší děti vznikl edukativní seriál Hey Pug!, za kterým stojí zlínské studio BareBear production. Na starší děti a širokou veřejnost mířila osvětová kampaň To nevymažeš! vytvořená ve spolupráci s Policií České republiky, jež upozorňuje na rizika konsensuálního sextingu. V letošním roce budou následovat další aktivity.

Společnost ESET již od roku 1987 vyvíjí bezpečnostní software pro domácí i firemní uživatele. Drží rekordní počet ocenění a díky jejím technologiím může více než miliarda uživatelů bezpečně objevovat možnosti internetu. Široké portfolio produktů ESET pokrývá všechny populární platformy, včetně mobilních, a poskytuje neustálou proaktivní ochranu při minimálních systémových nárocích.

ESET dlouhodobě investuje do vývoje. Jen v České republice nalezneme tři vývojová centra, a to v Praze, Jablonci nad Nisou a Brně. Společnost ESET má lokální zastoupení v Praze, celosvětovou centrálu v Bratislavě a disponuje rozsáhlou sítí partnerů ve více než 200 zemích světa.

<https://www.eset.com/cz/o-nas/pro-novinare/tiskove-zpravy/fotka-ze-skolniho-hriste-na-facebooku-mu-ze-prozrazovat-prilis>